

מראי מקומות, שיעור מאת הג"ר אברהם שור שליט"א

שבת מג. בענין נטילת כלי לצורך דבר שאינו ניטל בשבת

1. **שבת מג.**, וז"ל, "אמר רבי יצחק כשם שאין נותנין כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה כך אין כופין עליה כלי בשביל שלא תשבר קסבר אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת מיתבי כל הני תיובתא ושני בצריך למקומו תא שמע אחת ביצה שנולדה בשבת ואחת ביצה שנולדה ביום טוב אין מטלטלין לא לכסות בה את הכלי ולסמוך בה כרעי המטה אבל כופה עליה כלי בשביל שלא תשבר הכא נמי בצריך למקומו תא שמע פורסין מחצלות על גבי אבנים בשבת באבנים מקורזלות דחזיין לבית הכסא תא שמע פורסין מחצלות על גבי לבנים בשבת דאישתור מבנינא דחזיין למיזגא עליהו תא שמע פורסין מחצלת על גבי כוורת דבורים בשבת בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים ובלבד שלא יתכוין לצוד הכא במאי עסקינן דאיכא דבש אמר ליה רב עוקבא ממישן לרב דאיכא דבש בימות הגשמים דליכא דבש מאי איכא למימר לא נצרכא אלא לאותן שתי חלות והא מוקצות נינהו דחשיב עליהו הא לא חשיב עליהו מאי אסור אי הכי הא דתני ובלבד שלא יתכוין לצוד לפלוג ולתני בדידה במה דברים אמורים כשחישב עליהן אבל לא חישב עליהן אסור הא קמשמע לן אף על פי שחישב עליהן ובלבד שלא יתכוין לצוד מני אי רבי שמעון לית ליה מוקצה אי רבי יהודה כי לא מתכוין מאי הוי הא דבר שאין מתכוין אסור לעולם רבי יהודה מאי ובלבד שלא יתכוין לצוד שלא יעשנה כמצודה דלישבוק להו רווחא כי היכי דלא ליתצדו ממילא "

רש"י עמוד ב', וז"ל, "אי ר' שמעון - אמר, למה לי לאוקמיה בשחישב: "

2. **גליון הש"ס שם (על רש"י)**, וז"ל, "משמע דמכל מקום צריכים לשינויא דאיכא ב' חלות אפילו לר' שמעון דמיקל במוקצה, ואולם רש"י בביצה (ל:) כתב דלר' שמעון לא צריך כלל לתרץ דאיכא ב' חלות, דס"ל לרש"י שם דלר"ש ליכא לדינא דר' יצחק. ולדברי רש"י אלו כוונת הרז"ה פ' מי שהחשיך שכתב דר' יצחק הוא רק לר' יהודה וכתב עלה שכן כתב רש"י: " (כן צ"ל, ויש כמה שיבושים בדפוס שלנו)

3. **רש"י מסכת ביצה דף ל"ו**, וז"ל, "במאי אוקימתא כרבי יהודה - כלומר, מדהוה לך לתרוצי ארישא הא מני ר' שמעון דלית ליה מוקצה, ומהדרת אשנויי דחיקי למימר משום שתי החלות כרבי יהודה בעית לאוקמא משום דרבי יצחק דמותבין ליה הנך תיובתא אית ליה מוקצה כר' יהודה: "

4. **חידושי הרשב"א, וז"ל**, "הא דאמר רבי יצחק אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל. ואם תאמר אי"כ היאך אמרו בפרקים דלעיל (כט. א) קודר אדם קב או קביים שעורים ונותן לפני בהמתו, ושנינו (שבת קנה, ב) אין [אובסין] את הגמל אבל מלעיטין אותו, והלא הבהמה אינה ניטלת. יש לומר בהמה כניטלת חשבינן ליה הואיל ויכול למשכה באפסר: "

5. **תוספות מסכת פסחים דף ו. ד"ה כופה**, וז"ל, "כופה עליו כלי - אע"ג דאיכא למ"ד בפי כירה (שבת מג.) אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל איכא לאוקמי בצריך למקומו אי נמי הכא שרי משום דילמא אתי למיכליה: "

6. רש"י מסכת שבת דף קכ"א. ד"ה על גבי הנר, וז"ל, "על גבי הנר - ובלבד שלא יכבה, ואף על פי שנוטל כלי להצלת קורה שאינה ניטלת בשבת הא אותבינן מינה (שבת מג, א) לר' יצחק דאמר אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל, ושנייה בצריך למקומו:

7. תרומת הדשן סימן ס"ז ד"ה שאלה: שקין, וז"ל, "שאלה: שקין שיש בהן מעות מונחים בתיבה, שרי להניח עליהם חגורות או שאר חפצים שאינם מוקצים, וכן ליקח מעליהם או לאו? תשובה: יראה דשרי, והכי מוכח בפי' כיצד משתתפין /ערובין פד ע"א/. דמוקי ליה התם בבור מליאה פירות של טבל דמוקצה הן, כדמפי' התם. ואפי"ה שרי לבני מרפסת להשתמש ע"ג הפירות שבתוך הבור, כדמוכח התם. וכעין זה מצאתי שהעתיק אחד מהגדולים משום ר"ם דמותר ליגע במעמד שלפני ארון הקודש, אפילו בשעת שהנרות דולקות עליו. דאע"פ שהוא תשמיש מוקצה אין אסור ליגע במוקצה, רק שלא יטלטל ע"כ. ולפי"ז צריך להתיישב שפיר בהא דמייתי אשירי פ"ק דביצה הירושלמי, דכופין כלי על ביצה שנולדה ביו"ט כדי שלא תשבר, וצריך ליזהר שלא יגע הכלי בביצה. ואמאי הא שרי ליגע במוקצה אפילו בידיים? ודוחק לומר כיון דביצה דבר המתגלגל הוא, אם היה הכלי נוגע בה א"א היה שלא יזיזנה ממקומה. עיין במרדכי פ' במ"ט, דמחלק כה"ג לענין קנים, משום דמתנענעים /שמא צ"ל: דמתנענעים/. אלא נראה לחלק, דהתם כיון דהנחת הכלי על הביצה היא לצורך הביצה, הוי /שמא צ"ל: דהוי/ דבר המוקצה ולכך אסור ליגע בו. אבל בני"ד, וכן הנהו דמייתי ראייה מינייהו, כולהו ההנחה והתשמיש אינו אלא לצורך דבר שאינו מוקצה, ולכך אפילו אי נגע ע"י הנחה במוקצה שרי. והכי חילקו התוספות פ' כירה בשם ר"י /שבת דף מג ע"ב ד"ה דכ"ע, לענין טלטול מן הצד שמיה טלטול או לאו. וכן הוא שם באשירי ובמרדכי ע"ש. "